

YÖN

HAFTALIK GAZETE

Yeni
bir
çıkılmaz

YERHAN

(Nasrettin hoca festivali münasebetiyle)

'Hoca- Tam' açlığa alışmıştı ki....

BAKIS

Fikir namusu

Şu içinde bulunduğumuz rejimin adı bir çok kimsese göre demokrasidir. Bize göre demokrasi değildir.

Buna rağmen içinde bulunduğumuz rejimden çıktığımız zaman, arkadan karanlık, çok karanlık, zulmet devirlerinin geleceği korkusu bir takım kimselerin yüreklerini çarpıtmaktadır. Bu yürekleri çarpanlar arasında böyle kimseler vardır ki hallerine baktıkça şaşkınlıktan küçük dilimizi yutmamamız imkân sızdır. Bununla beraber bugünkü rejim buhranlarının Türkiye'yi nerelere götüreceği, veya nerelere götüreceği aşağı yukarı belli olduğuna göre bu kimselerin yüreklerinin atmasını tabii karşılıyoruz.

Bir de bu memleketi hangi idare gelirse gelsin umurlarında olmayan insanlar vardır. Bu insanlar çoğunlukta. Çünkü şimdiye kadar bu memleketi gelen idare'ler o insanlara hiç bir zaman erişememiştir. Bizim kendi aramızda «karanlık devir» «aydınlık devir» gibi isimlerle tasnif ettiğimiz devirlerden o insanların haberleri bile yoktur.

© İnsanlar zaten karanlıkta yaşamaktadırlar.

Kendi kendimizi kandırmayalım: Bu memleketin kaymağını yiyen bir müddetli zamanın, «karanlık devir» edebiyatına boğuşan milyonlarca çoğunluğun yaşadığı bir ülkedir Türkiye... Hayatın bir çile, bir meşakkat, hayvanlar-rukinden farkız bir macera olduğu yerlerde kilsik demokratik hürriyetlerin kamikleştğini yazmak bile fazladır.

Bununla beraber bugün içinde yaşadığımız sözde çok partili rejimin meselelerimizi konuşmakta çok az da olsa bir takım imkânlar sağladığı da gerçektir. Bir kalkınma felsefesinde çıkış yolu bulabilmek ve umumî efkârî bir yönde toplayabilmek ancak serbest bir tartışma ortamında mümkün olacağına göre

bugünkü kör topal demokrasi rejiminin devamında hem kendimiz, hem de fikirlerine karşı olduğumuz için büyük faydalar görüyoruz.

Ancak bu düşünce, ortadaki bir takım gerçekleri değiştiremez, bir takım gerçekler vardır ki onları görmemek, sırtımızı dönmek hem deşrulukta bir arada yürümez, hem de zararlı olur, hem de namusluca bir iş sayılmaz. Ortada bir acayip demokrasi rejimi vardır. Bu acayip demokrasi rejimine aydınlığımızın kimi «soyut demokrasi», kimi «çekil demokrasi» demektir. Kimi de başka başka adlar takmıştır. Zamanı geçmiş, eskimiş, mânasını yitirmiş bir «çekil» demokrasiyi hiç bir zaman savunacak değiliz savunmuş da değiliz, ama bu rejimi bu haliyle savunanlar, bu haliyle mükemmel bulanlar, demokrasiyi bir oy mekanizmasından ötede yorumlamayanlar eksik değildir. Bunlar gazetelerde ve haftalık siyasi dergilerde soyut demokrasi'nin şampiyonluğunu yapmakta, demokrasi kahramanı rolüne çıkmaktadırlar.

Bu konuda Demokrat Parti'nin mirasçılara söylenecek sözümüz yok. Onlar bu dâvanın temsilcisi olabilirler. Çünkü bu demokrasi onların demokrasisidir. Onlar, ağalara, vurgunculara; köşebaşı milyonerlerine dayanan bir sistemin yenilmez usûlâlarıdır. Oy almak için satışa çıkarmıyacakları maddî ve manevî hiç bir değer tasavvur edilemez.

Ama Cumhuriyet Halk Partisinin soyut demokrasiyi savunan bir çevresi vardır ki İsmet Paşa etrafında kümeleşen bu grupun fikirlerinde büyük bir boşluk hasıl olmaktadır. Hukuk düzeni... statüko... açık rejim... Hepsi iyi... hepsi güzel... Ama hukuk düzeni de, açık rejim de, seçim mekanizması da Paşa babamızı iktidara getirmesse ve

bir Paşa babamızı iktidara getirmek için başka kuvvetlere dayanırsak çekil demokrasi'nin prensiplerine ihanet etmiş oluruz.

O zaman tapındığımız savunduğumuz, baş üstünde tuttuğumuz prensiplere büyük bağlılığımız nasıl izah edilecektir?

Taş boşlukta durmaz. Siyasi istemler yamalı bohçalar değildir. Bugün soyut demokrasi'nin şampiyonluğunu yapan bazı kalemler, bu sistemin kanunlarına ve neticelerine neden ihanet ettiklerini izah etmek zorundadırlar. Özlenen gerçek demokrasi'nin ancak bazı reformlar gerçekleştirilebilirse yürürlüğe gireceğini savunanları demokrasiye karşı imiş gibi gösterilebilmek gayretine haydi gü-lüp geçelim... Ama bazı kalem erbabının:

— Halk Partisiz ve İsmet Paşasız koalisyon olmaz... diye öne atılıp durup dinlenmeden İsmet Paşa propagandası yapmalarını; bu tekliflerini parlamento dışı kuvvetlere dayanarak gerçekleştir-melerini hangi mantıka, hangi soyut demokrasi prensibiyle savunacaklar?

Eğer bir insanda Batı ölçüleri içinde bir fikir hâsiyeti varsa savunduğu fikirlerin sistemini kurmak zorundadır. Ötekini berikini demokrasi düşmanı ilan etmek kolaydır. Ama madem ki bugünkü soyut demokrasiye bu kadar inanıyorlar, madem ki bugünkü seçim sisteminde bu kadar saygı duyuyorlar. O zaman dâvalarına inanmış namuslu insanlar gibi kalsın:

— Arkadaş... demeliler, ben bu tip demokrasi'nin en iyi sistem olduğuna inanıyorum. Bu tip demokrasi'nin seçimler sonunda iktidara getireceği herkese karşı sonsuz saygı duymak inandığım fikirlerin icabıdır. Halk Partisi, Adalet Partisi İsmet Paşa, Paşa Paşa; Ali

Fuat, Burhan Apaydın... Kim olursa olsun seçimin tayin ettiği grup ve şahıs iktidara geçecektir. Ben sonuna kadar bu fikrin yanındayım. Ölüncüye kadar bu fikri savunacağım.

Batılı düşünce olayları bir sistem ne yerleştirme zarureti ve fikir namusu bunu gerektirir. Gerisi Osmanlı kurnazlığı... ve şark dâveresi... İşine geldiği zaman soyut demokrasi... gelmediği zaman ihtilâlcilik.

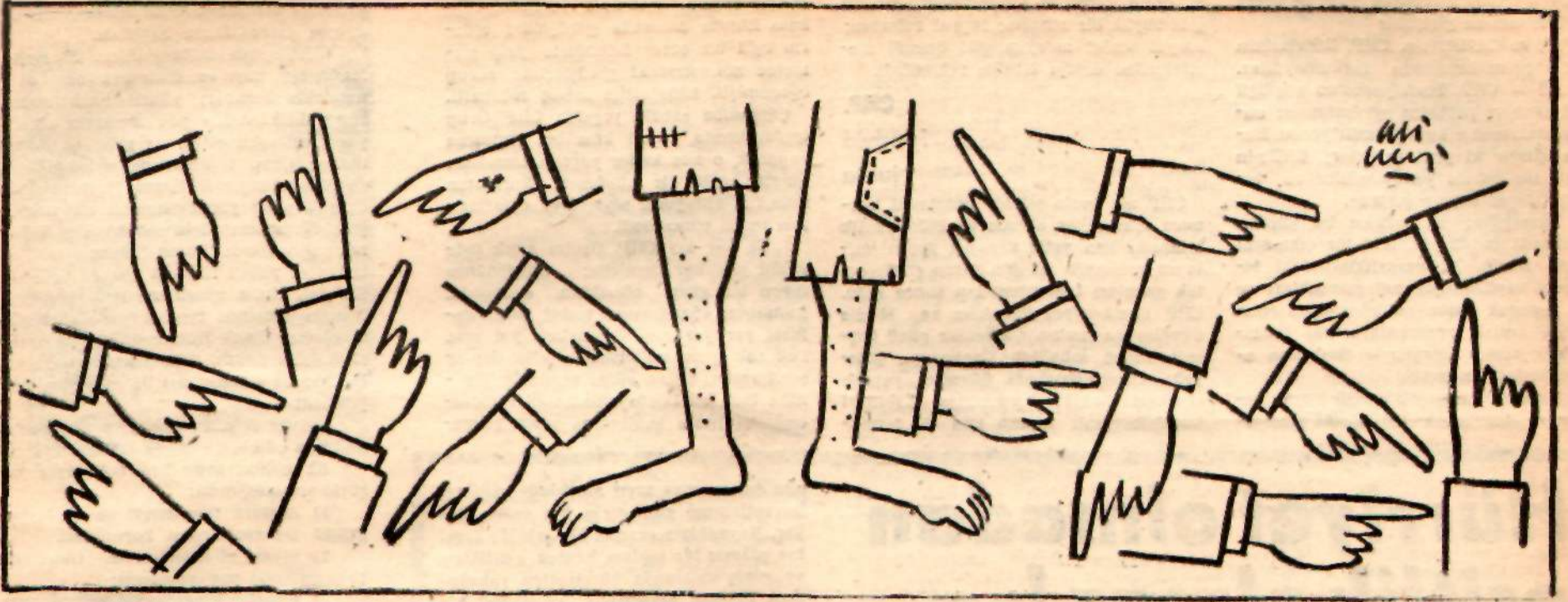
Yanırdığımız nokta güvendiğimiz kuvvetlerin bu oyuna sonuna kadar devam edebilecekleri düşüncesidir. Edemezler. Etmelerine imkân yoktur. Çünkü bu seçim, bu ekonomik düzen, bu sosyal yapı, bu iktidarı başa geçirir, sizin istediğinizi değil... İsterseniz on kere tekrarlayınız.

Bu düşünce yürümez. Çünkü yerine oturmamıştır. Çünkü bir düşünce mantık düzeni ve toplum düzeni içinde yerine oturmadıkça yürümez. Bugün soyut demokrasiyi savunan çok akıllı bazı kişilerin hâsiyet sahibi ve fikir namusu kişiler olması için iki şeyden birini tercih etmeleri gerekmektedir:

Ya Ali Fuatın yanında yer alacaklardır, ya da sosyal reformcuların.

Bunun ikisinin ortası yoktur. Kendi kendimizi aldığımızı. Taş havada durmaz. Soyut demokrasiye taraftar Halk Partisi çevreleri Demokrat Parti mirasçılarında çok daha az namuslu olmak tehlikesiyle karşı karşıyadırlar.

İlhan Selçuk

REJİM:

Çamurdan çıkma çabaları, çamura biraz daha saplanmaktan başka sonuç vermedi ve Başbakan adayı İnönü, koltuk pazarlıkları yüzünden kabineyi kurmaktan vazgeçti Millet'in iş ve ekmek beklediği devrede yapılan koltuk kavgaları, politikacılarımızın memleket gerçeklerinden ne kadar uzakta yaşadıklarını bir defa daha ortaya koydu.

Şimdi ne olacak?

İstifa tehditlerinden sonra; sökün eden istifalara da yavaş yavaş alışılmaya başlanıyor. Bu yüzden İnönü'nün Başbakan adaylığından istifa, Başbakanlıktan istifası; üçüünde bomba tesiri yapmadı.

İnönü'nün devamı istifa lafı etmesi ve istifalar; herkesi böyle bir ihtimale hazırlamıştı. Nitekim pazar günkü pazarlık konuşmalarından sonra da İnönü, «Ben bu masaya pazarlık yapmak için oturdum. Daraya otururken işi kısa kesmek istiyordum. Görüyorum ki bunun imkânı kalmamıştır. Beni özen kabinedeki sandalye taksimi, İçişleri Bakanlığı meselesi değil alışılmış zihniyetin devamında hâlâ ısrar edilmesidir. Bu şartlar içinde emanetini Cumhurbaşkanıya teslim etmeye mecbur kahyorum. Başka türlü hareket imkânı yoktur» demişti.

İnönü pazaritesi günkü toplantıya da bu kötümser hava içinde geldi. Gazetecilerle; «Çok az umit var» şeklinde konuştu. Kapıda rastladığı Ahmet Emin Yalman'a «Ben yarın sabah Heybeliada'ya gitmek istiyorum. İstirahat hakkettim artık. Arada da olsa ziyaretime gelirsiniz» dedi. Yalman'ın, «Peki Paşam; siz çekilerseniz ne olacak? Başka yol var mı?» tarzındaki sorusuna da «Onu siz bulursunuz» cevabını verdi.

Fakat bu sözleri doğrusu inanılmadı. İnönü'nün koalisyon müzakerelerinde pazarlık kudretini arttırmak için, «Dükkanlarımızı kabul etmezseniz çekilirim» silâhına baş vurduğu sanılıyordu. İstifalara alışılmıştı fakat istifaların ciddiyetine inanılmıyordu. Nitekim koalisyon müzakereleri, çekişe çekişe bir pazarlık hâlinde başladı. Çekişme konusunu; tabii ki ciddi memleket meselelerinden çok koltukların paylaşılmasında oldu. CHP'nin yeni ortakları, Meclisteki milletvekilli sayısından daha çok koltuk ele geçirmeye çalıştılar. Fakat istifa, İçişleri Bakanlığını kimin alacağı ve üçüncü Başbakan yardımcılığı meselelerinden ortaya çıktı. CHP kendisine de bir Başbakan yardımcılığı verilmesi ve İçişleri Bakanlığının CHP'ye bırakılması

istemi yordu. CHP'nin Başbakan Yardımcılığı talebi Alican'ın İktisadi İşleri tamamen ele almasını önlemek maksadıyla son günlerde ortaya atılmıştı. CHP; Aksal bu görevi kabule yanaşmadığına göre; Feyzioğlu'nu bu mevkie

getirerek; işleri başkalarına kaptırmak istemiyordu. Bu düşünce açıkça ortaya konulamıyacağı için CHP, İnönü partiler üstü bir şahıstı. Onu partili saymamak lazımdır. Bu sebeple her parti gibi CHP, ye de bir Başbakan yardımcılığı verilmelidir» tezini savunuyordu. Koalisyona katılacak diğer partiler ise; «Başbakanlığı elinde tutan partiye, bir de Başbakan Yardımcılığı verilmeye» diyorlardı. Özellikle Alican; geçen hükümetteki AP bakanları gibi «Tabii ortak» olmayı «İsteemediğinden bu konuda dayattı. Bununla beraber asıl çekişme İçişleri Bakanlığı konusunda ortaya çıktı. Geçen hükümette bu koltuğu AP, ye kaptıran CHP; İçişleri Bakanlığını elde tutmanın önemini anlamıştı. CHP grubu da, bu koltuğu kaptırmak istemiyordu. Fakat CHP, ekibi için bu meselede tatminkâr bir gerekçe bulmak mümkün olmadı. İnönü «Tercühen, İçişleri Bakanlığının Başbakanın partisinden birine verilmesi gerektiğini gösteriyor» tarzında konuştu. Bazı CHP'çiler ise «İdari reform yapacağız; İçişleri Bakanlığı bizim elimizde olmazsa yapamayız» tar-

zında sudan gerekçelerle taleplerini kabul ettirmeye çalıştılar. YTP; ve CKMP, ise; İçişleri Bakanlığı, koalisyondaki hâkim partinin elinde olmamalıdır. Koltuğun mutlaka bize verilmesi şart değil. Buraya isterseniz bir tarafı getirin» tezini savundular. Bu tez; hiç değilse ilk bakışta çok daha cazipti. Fakat; CHP; İçişleri Bakanlığında ısrarlıydı. Anlaşma imkânı bu yüzden bulunamıyordu. Bunun üzerine İnönü, Cumhurbaşkanı Gürsel'e giderek; hükümeti kurmaktan vazgeçtiğini bildirdi. Fakat Gürsel, derhal yeni bir Başbakan adayı bulmaktan kaçındı. Pazartesi gece yarısına kadar onlarla konuştu. Gürsel; tarafların arasını bulmaya çalıştı.

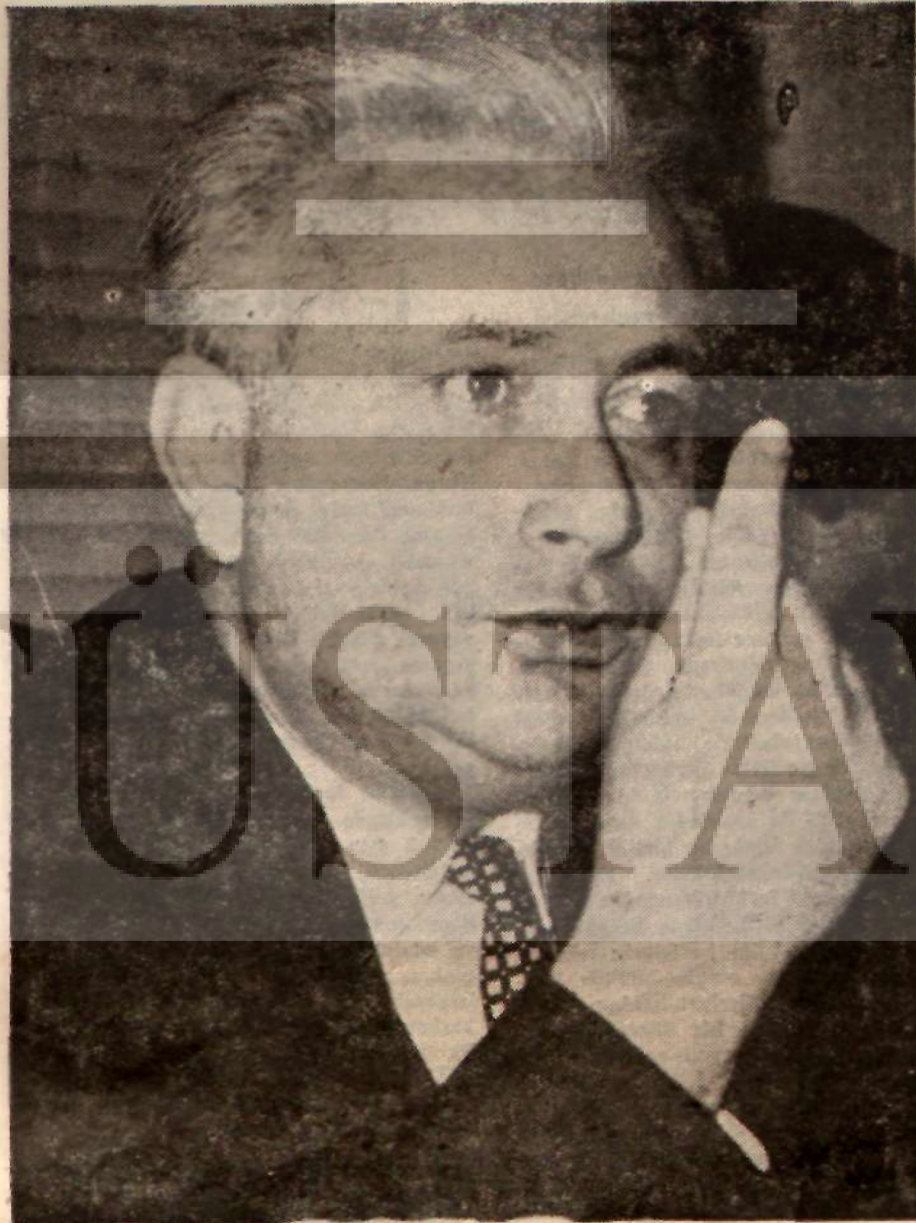
Arabuluculuğunun ne sonuç vereceği henüz belli değildir. Fakat taraflar; karşılıklı tavizler vermedikçe anlaşmak mümkün olmayacaktır. Başka bir umit; AP, de bir türlü gerçekleşmeyen «Hükümetin kurulması» ayrışmasından ortaya çıkacaktır. «Millet Koalisyonu» ise en son çaredir.

Bu takdirde, İnönü'nün fikir değiştirmesi umit edilebilir. Fakat işin normal; Gürsel'in yeni bir Başbakan adayı bulmasıdır. Bununla beraber; yeni adayın hükümeti kurması; İnönü'nün denemesinden çok daha güç olacaktır. Hele CHP muhalefette kalınmaya karar verirse; hükümetin kurulması; kuruksa da yaşatılabilmesi imkânsız gibidir.

Yeni denemelerin AP, — CHP; koalisyonunu bile aratmasından korkulur»

Yanış hesap

Halbuki CHP, liderleri; af pazarlıklarındaki önemsiz bir görüş yüzünden koalisyonu bozarken, son derece iyimserdiler. Büyük bir siyasi manevra çevirdiklerine inanıyorlardı. İnönü'nün istifası AP, yi şaşkına çevirecek; AP; ilimhârlarından 70—80 kişi partiden ayrılacak; böylece başka partilere muhtaç olmasın CHP, nin hâkimiyetinde bir hükümet kurulacak ve ciddi çalışma devresi başlayacaktır. Koalisyon; af pazarlığı babane edilerek asıl bu yüzden bilerek bozulmuştu. Fakat evdeki hesaplar çarşıya uymadı. Beklenen istifalar çok mahdut sayıda gerçekleşti. Bu yüzden CHP, liderleri asla arzulamadıkları halde; YTP; ve CKMP ile işbirliği yapmak zorunda kaldılar. Ashuda CHP, liderleri defalarca belirttikleri üzere; AP, den hükümet seviyesinde son derece memnundular. AP,li bakanlar; kendi adamlarının tayini gibi müdafî partizanlıkların dışında; işlerin yürütülmesini CHP'ye bırakıyorlardı. Meselâ İktisadi konularda Feyzioğlu; duruma tamamen hâkimdi. Halbuki bir Alican, bir Ahmet Ögüz veya bir Muhlis Ete; İktisadi konularda bir takım görüşleri olan insanlardı. Alican; işsizlik müzakereleri dolayısıyla, Meclis kürsüsünde Feyzioğlu'nun'kinden çok farklı görüşleri savunmuştu. YTP ile ikili veya üçlü koalisyon; CHP, nin ve Feyzioğlu'nun bu

YTP, Lideri Ekrem Alican
Uyuşma yok.

KESTİRİLEN RESİM: «Kadro» çular bir arada.. Soldan sağa doğru : M. Şevki Yazman Burhan Beige, Şevket Süreyya Aydemir ve Yakup Kadri Karaosman oğlu (Herkese bilindiği gibi, Kadro hareketinde iki kişi de ha vardı: Vedat Nedim Tör ve İsmail Hüsrev Tökin. Yukarıdaki resmin orijinalinde bu iki Kadrocu da gözükmemektedir. Fakat bu iki Kadrocu son anda telgrafila müracaat ederek kendilerinin fotoğrafta gözükmemelerini istememişler ve bu yüzden tarihî resmi kesmek gerekmiştir. Bunlardan Vedat Nedim Tör, Yapı ve Kredi Bankasında büyük sermayedar Kâzım Taşken'in «Kültür» işlerine, İsmail Hüsrev Tökin de aynı Bankada aynı zâtin «konjanktür işlerine bakmaktadır

Atatürk, Kadro'yu niçin destekledi?..

« Hatırlıyorum ki Kadro intişar ederken maksadının Türk Milletine has meslek ve metodun millet ve memlekette teessüs ve inkişafına hizmet olduğunu yazmıştı. Kadro'ya bu maksadında geniş muvaffakiyetler temenni ederim » Gazi M. Kemal

Cumhuriyetin kuruluş yıllarında, Atatürk yeni devletin sosyal ve iktisadî yapısının bir doktrine bağlanması lüzumunu duydu. Devrin aydınlarını etrafında toplayan ve sol fikirleri savunan «Kadro» hareketinin desteklenmesindeki neden de bu olsa gerektir. Kadronun kurucularından Şevket Süreyya Aydemirle bu konuda yapılan konuşmayı bu günün ihtiyaç ve gerçeklerini de aydınlatması bakımından yayınlıyoruz:

Soru — 1930-1933 arasında Türkiye'de ve dolayısıyla fikir tarihimizde etkiler yapmış olan KADRO dergisi ve yayınları söz konusu edilirken daima sizden bahsedilmektedir. Bu hareketin mahiyeti neydi ve siz bu hareketin doğuşunu nasıl izah edersiniz?

Cevap — O halde, önce biraz kendimden bahsedeyim. Bilindiği ve Suyu Arayan Adam isimli eserimde de hayatımın bir safhası olarak anlatıldığı gibi, bir subay olarak karıştığım Birinci Cihan Savaşında ve onu takip eden devrede o zaman Turan anlamı içine giren bazı Türk ülkelerinde çalıştım fakat 1920'de sosyalist ihtilâl Azarbaycan'ı da içine aldıktan sonra bu hareketle ilgilendim. Hem Bakü'deki Şark Milletleri Kurultayına, hem Azarbaycan Şurasına katıldım. Fakat bir

müddet sonra hissettim ki Türkiye'de muallim mektebini bitirmiş olmak ve biraz da subaylık ve hocalık etmiş bulunmakta beraber bilgilerim, dünya görüşüm ve elimdeki kitaplar çağdaş bir hareket olan sosyalizmi ve içine karıştırdığım inkıslapları anlamama kâfi değildir. Nihayet, olaylar öyle gelişti ki Moskova'da ekonomik, sosyal ve politik ilimler üzerinde çalışan bir Üniversitede bir kaç yıl geçirmem mümkün oldu. Bu arada ve gene Suyu Arayan Adam isimli eserimde bütün safahatı ve problemleriyle yazdığım gibi Komünist Partisine inlisap ettim. Hatâ ilgi çekici hareketlere karıştım. Türkiye'ye dönüşüm bir taraftan, Üniversitenin verdiği Marksist telâkîlerin, diğer taraftan da ihtilâller ve başka türlü bir toplumun doğuşu içindeki müşahede ve gelişmelerimin etkisi altında oldu.

Soru — Türkiye'ye döndüğünüz zaman Milli Mücadele kazanılmış ve memleket millî bir gelişmeye doğru gitmekteydi. Bu gelişme karşısında Rusyadan işaret ettiğiniz görüşlerle döndüğünüze göre, hedefiniz ve çalışmalarınız neydi?

Cevap — Türkiye'ye hiç şüphesiz ki Marksist fikirlerle döndüm. İlk faaliyet sahası olarak da Marksist neşriyat yolunu seçtim. Aynı zamanda hocalık yapıyordum. O sırada İstanbul'da çalışan ve ileri sosyalist fikirleri savunan aydınların çıkardığı *Aydınlık* dergisinde neşriyat yapmaya başladım. Fakat memleketin şartları içinde yuvarlandıkça Türkiye'nin gelişmesi yanında ve kendi içimde bazı fikir çalışmalarını hissediyordum. Memleketin kendine has bir gelişme yolu takip etmesi gerektiğine fakat bu yolun da klâsik bir kapitalizm olamayacağına, yani bir taraftan devletin müdahaleci rehberliğine dayanan, diğer taraftan gizli ve ihtilâlcî ehlîmlerin faydasız olabileceğini se-

zen bir ruh hâleti içindeydim.

Nitekim, Lenin'in ölümü üzerine ve 1924'de Profesör Sadrettin Celâl'le beraber yazıp neşrettığımız *Lenin ve Leninizm* isimli broşürde ve bana ait olan kısımında bu görüşümü fiilen belirttim. *Aydınlık* serisinin onuncu kitabı olan *Lenin ve Leninizm*'in 42'nci sayfasında şu sözler vardır: «Memleketin zengin, sermayedar ve ileri bir hale gelmesi şimdi günün tarihi vazifesidir. Bu vazife ise disiplinli ve müteakkil bir Cumhuriyet Partisine düşer Cumhuriyetin idame ve muhafazası için yapılacak her hareket, hatâ ne kadar şiddetli bile olsa, doğru, terakkiperverâne ve ileri bir harekettir.» Ama bu ve buna benzer görüşlerimin Komünist Partisi ve Komintern'in çabalarıyla sonradan aramızda gelişmiş ayrıntılara vardığına işaret etmeliyim.

Soru — Görünüşe göre, bu telâkîlerinize rağmen takibata maruz kalmıyorsunuz.

Cevap — Evet, yukarıda yazdığım ve hattâ faydalı telâkî ettiğim şiddetli hareketin ilk muhâsplatından biri ben oldum. Zaten, partiden ayrılmamıştım. 1925'te çıkarılan *Takrir-i Sükân* Kanunu ile *Aydınlık* dergisi kapatıldı. Hepsi de aydın ve daha sonra memlekette üstün bilgi, fikir ve ihtisas adamları olarak gelişen arkadaşlarımla birlikte tevkif edildim. İstiklâl Mahkemelerinde fikirlerimi ve görüşlerimi olduğu gibi savundum. Dünya İçişlerinde bir sosyalizmi de müdafaa ettim. On yıla mahkûm oldum. *Suyu Arayan Adam*'da ilgi çeken tablolarla tasvir edilen bu mahkeme, mahkûmiyet ve cezaevi safhalarını daima hayatımın güzel ve yetiştirici bir devresi olarak hatırlarım. Bilhassa Afyon Cezaevinde bir taraftan halkın her tabakasından gelen insanlar ve onların meseleleri, diğer taraftan yeni bir

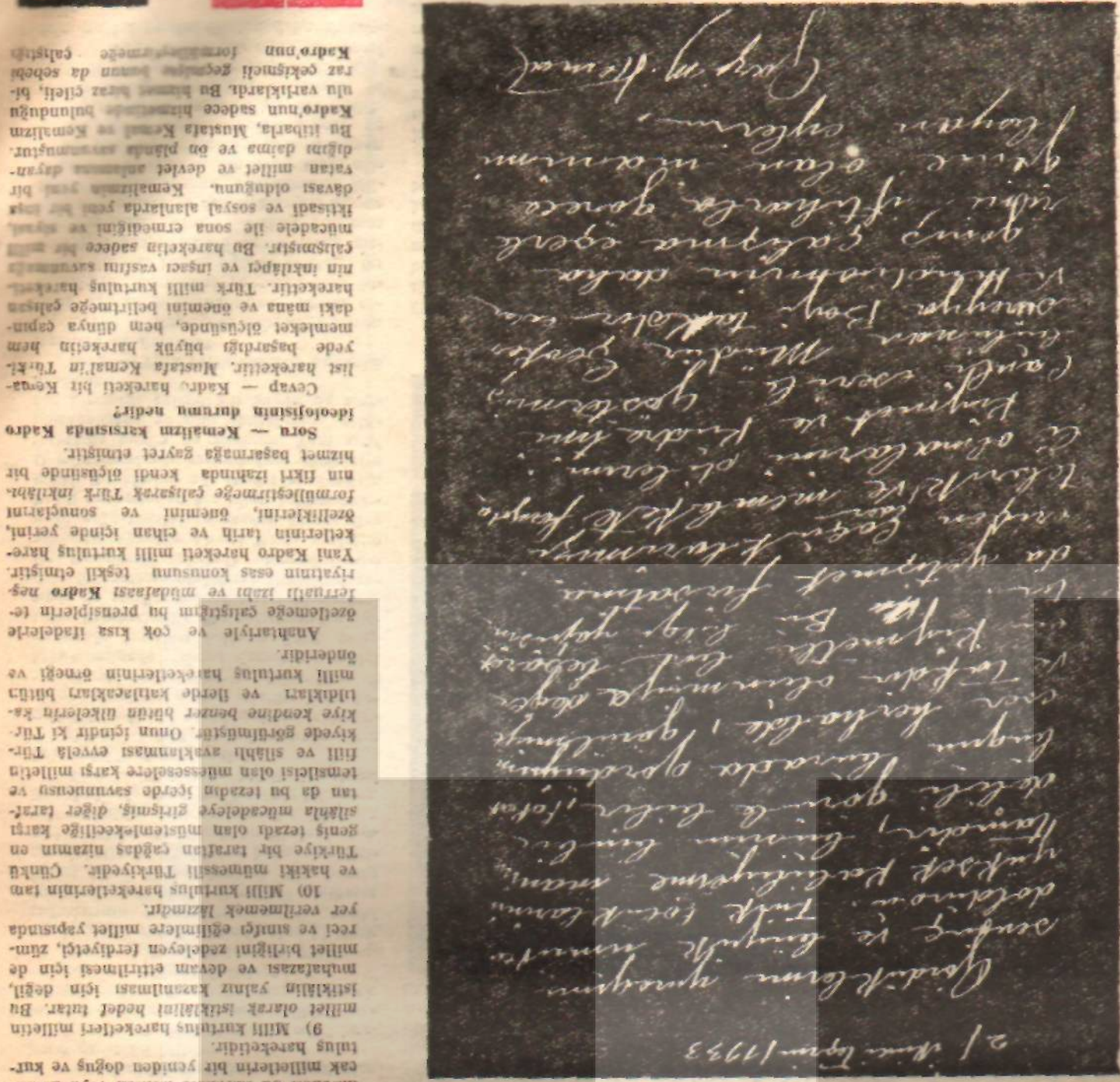
kalkınma yolu arayan memleketin ekonomik ve sosyal dâvaları üstünde sükûnet düşünmek ve çalışmak imkânını buldum. Daha sonra ve İstanbul Darülfünunu tarafından dikkate değer bir şekilde kıymetlendirilen *Bugünkü Türkiye'nin İktisadî İnkışaf İstikametleri* isimli ve maalesef neşrine imkân bulamadığım eserin yapısını orada hazırladım.

Ayrıca, *Muasar Türkiye'nin Siyasî İnkışaf İstikametleri* isimli diğer bir araştırma; ana hatlarıyla meydana getirilmeye çalıştım ki, bu sonucun benim için bilhassa nazari bakımdan büyük değeri vardı. Fakat bu son müsveddeler daha sonraki araştırmalar ve tevkifler arasında maalesef kaybolmuştur.

1927 Cumhuriyet Bayramında cezaevinden çıkarıldım. Daha sonra da Bakanlar Heyeti kararıyla mahkûmumuzda hükümler bütün neticeleriyle kaldırıldı. İstanbul'da yeni bir tevkif ve uzun mahkemeden sonra beraet ederek Ankara'ya geldim. Bu sonuncu mahkeme müddetiminümü daha ağır bir ceza, yarı idam istemişti. Fakat ağır ceza mahkemesinin dört ay süre, titiz incelemeleri sonunda ve hattâ tarımından pek fazla müdafaa yapılmadan hüküm beraet şeklinde çıktı. Benim Komünist Partisinden ve gizli ihtilâl hareketlerinden ayrılışım son mahkemeden sonradır.

Ankara'ya geldiğim zaman elimizde Türk parasının periyodik dalgalanması hareketleri ve dolayısıyla bir Merkez Bankasının zarureti hakkında bir raporundan başka bir şey yoktu.

Soru — Şu hale göre, Ankara'ya geldiğiniz zaman Türkiye'nin siyasî ve iktisadî gelişmeleri bahsinde kendinize bazı fikirleriniz belirmiş görünüyor. Meselâ, Kadro hareketiyle bu fikirler arasında bir bağlantı var mıdır?

Şevket Süreyya Ersoy
1923
Bu belge, Atatürk'ün el yazısı ile Şevket Süreyya Ersoy'un "Milletçilik ve İnkılabın Esasları" adlı eserindeki düşüncelerine dairdir. Belge, Atatürk'ün bu eser için yazdığı notları ve eklemeleri içerir. Belgenin başlığı "Milletçilik ve İnkılabın Esasları" olarak belirtilmiştir. Belgenin içeriği, Atatürk'ün milletçilik ve inkılabın önemini vurguladığı ve bunların Türkiye için bir hayat mücadelesi olduğunu belirttiği yerlere odaklanmaktadır. Atatürk, milletçilik ve inkılabın, Türkiye'nin kalkınması için vazirahi şart olduğunu ve bu yolda mücadele etmenin zor olduğunu ifade etmiştir. Ayrıca, Atatürk, milletçilik ve inkılabın, Türkiye'nin bağımsızlığını kazanmasını ve uluslararası alanda saygınlık kazanmasını sağladığını belirtmiştir. Belgenin sonunda, Atatürk'ün "Milletçilik ve İnkılabın Esasları" adlı eserine dair yazdığı birkaç satırlık not yer almaktadır. Belgenin toplam sayfa sayısı 10'dur.

Şevket Süreyya Ersoy'un "Milletçilik ve İnkılabın Esasları" adlı eserindeki düşüncelerine dairdir. Belge, Atatürk'ün bu eser için yazdığı notları ve eklemeleri içerir. Belgenin başlığı "Milletçilik ve İnkılabın Esasları" olarak belirtilmiştir. Belgenin içeriği, Atatürk'ün milletçilik ve inkılabın önemini vurguladığı ve bunların Türkiye için bir hayat mücadelesi olduğunu belirttiği yerlere odaklanmaktadır. Atatürk, milletçilik ve inkılabın, Türkiye'nin kalkınması için vazirahi şart olduğunu ve bu yolda mücadele etmenin zor olduğunu ifade etmiştir. Ayrıca, Atatürk, milletçilik ve inkılabın, Türkiye'nin bağımsızlığını kazanmasını ve uluslararası alanda saygınlık kazanmasını sağladığını belirtmiştir. Belgenin sonunda, Atatürk'ün "Milletçilik ve İnkılabın Esasları" adlı eserine dair yazdığı birkaç satırlık not yer almaktadır. Belgenin toplam sayfa sayısı 10'dur.

TOPRAK REFORMU

Önce Toprak

Toprak reformu klasik hukuk kaideleriyle çözülemez. Toprak Kanunu, ancak bir inkılâp kanunu olabilir.

Toprak Kanunu ve toprak reformu, memleketimizde çok konuşulmuş bir konudur. Atatürk, Millet Meclislerinin, hemen her açılış devresi nutuklarında şöyle söyler: «TOPRAKSIZ ÇİFTÇİYİ TOPRAKLANDIRACAGIZ». Tek parti devrinde C.H.P. programlarında, köylü toprak sahibi yapmak prensibi daima yer almıştır. İnönü, Cumhurbaşkanı bulunduğu sıralarda,

senelik nutuklarında bu konuyu tekrar etmiş ve tazelemiştir.

Gerek Atatürk devrinde, gerek İnönü devrinde, bu sözler Mecliste her defasında tasvip görmüş, büyük sevinç tezahürlerine sebep olmuş ve alkışlanmıştır. Atatürkün, her sene ısrarla üzerine parmağını bastığı bu millî konu ne hazineyi ki onun sağlığında hal edilememiştir. Bunun sebepleri tek değildir. Uzun yıllardanberi, zaman zaman üzerinde durulan ve konuşulan bu mevzu hiç şüphe yoktur ki, vatanın önemli bir realitesini ifade eder. Bu realite şudur: Türkiye'de hatırımda kaldığına göre (6000) altmış kadar çiftlik sahibine karşı, bir milyon hiç topraksız, bir buçuk milyon kadar da yeter toprağı olmayan ve bütünü çiftçilikle uğraşan asle yaşamaktadır.

Her şeyi ortalama beş kişi farz ederek, demek ki memleketimizde, fiilen tarımla uğraşmakta bulunan ve kendi toprağı bulunmayan veya yetersiz, toprağı olan, oniki milyon beyüzbin insan yaşamaktadır. Hiç şüphe yoktur ki, bu miktar bugün biraz daha artmış olacaktır.

Buna mukabil memleketimizin bir çok yerlerinde, büyük çiftliklerin mühim kısımları işlenmemiş münatıl bir halde durmaktadır. Bugün bazı çiftliklere gidersek görürüz ki, işlenen toprak, işlenmemiş toprağı nazaran laşey mesabesinde. Bu işlenmeyen kısımların, tabiatıyla çok ıptidal bir şekilde, mera olarak kullanıldığı söylenir. Bazen de bu toprakları senelerce boş yatmaktan, sazlık ve bataklık haline gelmiştir.

TOPRAKSIZ KÖYLÜ

Gerek Atatürkün, gerek İnönünün, Cumhurbaşkanlıkları sırasında, hattâ bütün devlet kuvvet ve kudreti ellerinde iken, bu korkunç realiteyi görerek ısrarla mevzu takip etmelerine rağmen, nasıl oluyor da bu reform gerçekleştirilmiyor? Asıl dükkatle üzerinde durulması lazım gelen konu budur.

Atatürk devrinden beri her sene, Devlet reislerinin senelik nutuklarında, belirtilen ve zamanın hükümetlerine direktif mahiyeti taşıyan bu beyanlar üzerine, Tarım bakanlıkları kadrolarında hemen hummalı bir faaliyet başlar! Komisyonlar kurulur, mütehassıslar toplanır, raporlar hazırlanır, hattâ Batıdan büyük şöhrette oc-

Endişe Etmiyoruz

Tarih boyunca toplum düzenleri zaman zaman buhranlar geçirmişlerdir. Bizde de bugün Türk

toplumu ağır bir buhranın içindedir. Ancak buhranların daima iki vechesi vardır. Bir manâda yıkıntılar, çöküntüler ve içinden çıkılmaz meseleler yığını halinde toplumun karşısına dikilen buhranların, hemen altında yeni ölçüler yeni kıymet hükümleri, yeni imkânlar belirir. Toplum bu suretle tarih ölçüsünde yeni mevhalelere ulaşarak devamlılık gösterir. İşte bugün içinde bulunduğumuz sıkıntılarda böylesine bir doğum sancısından başka bir şey değildir. Menderes'in tahkikat komisyonları, basına yasaklar, 4 Ağustos Stabilizasyon kararı, İstanbul'da Bayazıt, Ankara'da Kızılay Meydanları, gözyaşları, kan ve ateş; sonra 27 Mayıs sevinç çığlıkları, kurultuş ümitleri ve hemen arkasından beliren endişeler ve sonuna ulaşan bir mum gibi sönmüş. Yalnız zinde kuvvetler ayakta fakat kararsız. Yeni Anayasa meclisler, partilerin zıtlaşması, çekişme kurtaran bir koalisyon, siyasî teşekküllerdeki parçalanmalar, küfürler birbirine atılan çelmeler. Hülâsa baştan aşağı bir çöküntü ve harabe manzarası. Madalyanın öbür tarafında ise Yirminci yüzyılın ikinci yarısında hâlâ nüfusunun yüzde 70'i okur yazar olmayan bir millet. İssiz, aç, barınaksız, sefil bir insan topluluğu ve bunların yanında türlü vasıflarla hâlâ milyonların himadını dolandırmaya devam eden azimli hayasız bir politika esnafı ve yarıdaklıları efendileri.

Şimdi insafla söyleyelim, ana çizgileri anlatmaya çalıştığımız bugünkü Türk toplumunun gösterdiği kaotik manzara ile 19 Mayıs 1919'da Samsun'a ayak basan Mustafa Kemal'in içinde bulunduğu bağun ve perişanlık arasında mâna bakımından bir benzerlik müşahade etmiyor muyuz? Mustafa Kemal nasıl ki o yenilmiş, hiyanete uğramış, perişan, sefil bir ülkenin insanlarını toplayarak onlara yeni bir iman vermiş, yeni bir yön işaret etmiş ise, biz de bugün, tarihin bu merhalesinde Mustafa Kemal'in gösterdiği yönde halkçı, devletçi, milliyetçi, tek kelimeyle sosyalist bir toplum düzenine ulaşmanın doğum sancularını çekmekteyiz. Henüz bir tek

noksanımız var! O da yeni bir Mustafa Kemal! Türk Milleti doğrucudur. Çok geçmeden elbette bu noksanı da tamamlayacağız.

Bugün bir takım iyi niyetli insanlar, toplumumuzun içinde bulunduğu bu manzarayı görerek korkmakta, hiç olmazsa endişelenmektedirler. Buna hakları olmasa gerek, Mustafa Kemal baştanbaza yanmış ve yıkılmış bir vatan düzeyinde vazife alırken gene bir kısım insanlar bu yolun çıkmaz olduğunu artık macera aramak zamanının geçtiğini, en iyisi Amerikan mandasını kabul ederek işin içinden çıkmamız lazım geldiğini yüksek sesle müdafaa etmişlerdir. Memleketin zinde kuvvetleri bu toprağın içi, köylü, esnaf, münevver halk yığınları bu sesle kulak vermeden Mustafa Kemal'in etrafında çevrelenerek vatan hizmetinde vazife almışlar ve bütün dür-yada müstemleke ve yarı müstemleke olarak içten ve dıştan ihanet ve hiyanete uğramış milletlerin öncüsü olmasını nasıl bildiyseler, biz de bugün aynı yolda kollarımız ve kafalarımızla birbirlerimize kenetlenerek Türk Milletinin bu çöküntüden aydınlık ve mesut bir ufka ulaşmasını sağlamak âdeviyle karşı karşıyayız.

Dün nasıl saray ve sarayın sâbte din ve dünya adamları Mustafa Kemal'den korktu iseler, bugün de bu toplumun içinde bulunan müftekir, şaraborsacı, toprak ağası, vurguncu ve soyguncu, politika bezirganları elbette ki korkacaklardır. Artık bu topraklarda bu parazitlere son deme zamanının yaklaşmakta olduğuna onlar da inanmaktadır. Türk Milleti ise tarihin bu döneminde hürriyet yarıkları söyliyerek kanlı ve kaygısız yol almaması bilecek ve bunun sonucu olarak 30 milyon Türk ilimide, sanatı, ve tekniğe yaratıcı kudretine hız vererek Yirminci yüzyıl medeniyetine diğer milletler gibi kendi damgasını da vuracaktır. Sevgili okuyucularım işte biz bunun için endişe etmiyoruz, güzel günleri hasretle bekliyoruz.

Sırrı Hocaoğlu

nebi mütehassıslar getirilir! Bütün bir sene ilimî etütler yapılır, fakat bir türlü, topraksız köylüye, hasretini çektiği toprakları dağıtmak imkânı bulunamaz! Tarım bakanlığı kendi bakımından, haklı olduğunu iddia eder. Memlekette kadastro yapılmadıkça topraksız vatandaş, nasıl toprak verilebilir? Böyle bir hareketin memlekette yankıları acaba ne olacaktır? Bunun büyük mesuliyetini zavallı Tarım Bakanı nasıl omuzlarına yüklenmektedir! Sene böylece geçer... İkinci sene tekrar Devlet Başkanı, topraklandırma direktifini verir. Bakanlıkta mütehassıslar işe koyurlar, işi ciddiyetle ele alırlar, çetin müzakere ve münakaşalar yapılır, hele bakan çok defa sabahlara kadar bu toplantılara riyaset eder, biçare yorgunluktan meclise dahi uğrayamaz olur. Bu defa da daha muğlak memleket problemlerine karşılık gelmiştir! Çiftçiyi donatmadan ve toprağı işleyebilecek kredi temin edilmeden, ağarın elinden, şimdilik, ıptidal de olsa bir düzen dahilinde işlemekte bulunan topraklar alımlı köylüye dağıtılsa bu memleketin hâli nice olur? Hele bir kerre Ziraat Bankası sermayesini arttırsın, Maliye Bakanı para bulsun, tarım kredi kooperatifleri gelişsin, ancak ondan sonra çalışan vatandaş toprak, dağıtılması düşünülebilir!

İkinci sene de böylece geçmiştir... Benim bildiğim aşağı yukarı yirmi senedir, topraksız köylü topraklandırılmak istenilmiş, fakat her defasında aksine bir mucip sebep daima bulunmuştur. Topraksız köylü de hasret çektiği toprağın ancak kokusuyla yetinmiştir.

Memleketimizde, toprak reformunu gerçekleştirmenin bir millî zaruret olduğunda başta Atatürk olmak üzere bütün iyi niyetli vatandaşlar ittifak halinde kâ-

nidirler. Şu halde bu konu Tarım Bakanlığının tek başına hal edeceği teknik bir iş değildir. Bu iş bakanlıklar üstünde hal edilmesi lazım gelen millî bir konudur. Hattâ bizim gibi memleketlerde bu çapındaki bir reform, klasik hukuk kaideleriyle çözülemez. Bu reform için çıkarılacak kanun ancak bir inkılâp kanunu olabilir.

Topraksız vatandaş toprak verilmenden önce, onun donatılması, memleketin kadastrosunun halli gibi düşünceler, şimdikiye kadar olduğu gibi, bu reformu yalnız baltalar.

Konunun kanaatimca can alacak noktası şudur: Önce toprak. Köylüye bir kere ödlediği toprak verilsin, vatandaş emeğini harcadığı toprağın gerçek sahibi olduğunu görsün, o zaman toprak sahibi olmuş vatandaş onun hakkından gelmesini bilecektir.

Meşhur sözdür: Toprağı sahip olan köylü, kayıyı bağ yapar...

1945 yılında Saraçoğın Hükümeti tarafından bir Toprak Kanunu profesör Meclise getirildi. Bu kanunun baş amili ve idealisti hiç şüphe yoktur ki Sayın İnönü'dür. O günlerde İnönü bir memleket seyahatinden dönmüş, uğradığı ve gördüğü bir kaç çiftlikte topraksız köylünün ısraplarına yakından şahit olmuş, bu müşahadelerini işi yanarak milletvekillerine anlatmış ve kanunun bir an önce çıkmasını arzulamış idi.

Ne yazık ki bu kanun ve sonradan ona eklenen meşhur 17 nci madde o zaman kanunlaştığı halde, bir türlü uygulanamamıştı.

17 nci maddenin hazin macerasını göreceğiz yazında anlatmaya çalışacağım.

ALİATTIN TIRITOĞLU

YÖN, 20 HAZİRAN 1962

Dış politikamızın değişkenleri: II

Hâlen New York'ta Columbia Üniversitesinde bilimsel incelemelerde bulunan Siyasal Bilgiler Fakültesi mensuplarından Dr. Halûk Ülman, bu yazısında dış politikamıza yeni bir yön verilmesi konusunu ele alıyor.

Bu başlığı taşıyan birinci yazımızda, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Türk dış politikasına yön veren milletlerarası durumdaki son yıllarda ortaya çıkan gelişmeleri, gözden geçirmiştik. İkinci yazımızda bu gelişmelerin Türk dış politikası üzerine ne etkiler yapabileceğini, dış politikamıza bu gelişmelerin ışığı altında yeni bir yön vermenin mümkün olup olmadığını araştırmaya çalışacağız.

Konuyla girmeden, geçen yazıda milletlerarası bağınımlar alanında ortaya çıktığını söylediğimiz yenilikleri şöylece özetlemek iyi olacak:

1. Kuvvetler dengesindeki ve çekirdekli silâhlardaki son gelişmeler karşısında, savunma teşkilâtları eski önemlerini kaybetmiş görünüyorlar: Dünyadaki yeni kuvvetler dengesi, iki blok için de büyük önem taşıyan bölgelerdeki devletlerin, toprak bütünlüğü ve bağımsızlıkları bir büyük devlet tarafından tehdit edilince, bir savunma teşkilâtı içinde olsun olmasınlar, diğer bir büyük devletin kendiliğinden desteğini kazanmalarını gerektirmektedir. Bu bakımdan, İkinci Dünya Savaşı sonunda büyük bir devletin, ya da bir savunma teşkilâtının desteği olmadan bağımsız ve güvenliğini koruyamayacak durumda olan devletler, bugün, iç düzenleri sağlam ve kuvvetli oldukça, dış korkularına kapılmıyorlar.

2. Bir savunma teşkilâtı içinde, ya da büyük bir devletin yanında yer almak bağımsızlık için vazgeçilmez bir gerek olmadığına göre, milletlerarası savunma bağınımlarına girişmek savunma giderlerini gereksiz yere kabartacağı gibi istenmeyen bir savaşa katılmak tehlikesini de kendiliğinden çoğaltacaktır.

3. Bu gerçekler anlaşıldıktan sonra, ortaya, Tarafsızlar dedğimiz üçüncü bir blok çıkmıştır. Sovyetler Birliğinin dış yardımı başlamasıyla birlikte, bütün dünyada, tarafsızlığın yalnız güvenlik bakımından değil, ekonomik bakımdan da en iyi ödeyen dış politikası olduğu konusunda kuvvetli bir inanç belirmiştir. Gerçekten, hiçbir bloka bağlı olmayan devletler her iki bloktan da yardım alabilmekte, buna karşılık kendilerini kesin bağlarla iki bloktan birine bağlayan geri kalmış ülkeler —bu arada zaman zaman Türkiye de— dış yardımdan yeteri kadar pay alamamaktan yanıp yakılmaktadırlar.

Türkiye'nin gerçekleri ve üye olduğu ortak savunma anlaşmaları

Son yıllarda milletlerarası alanda ortaya çıkan bu önemli gelişmelerin bir kısmı, açıkça görülmüyor ki, Türk dış politikasını da yakından etkileyecek niteliktedir. Örneğin, bundan on yıl önce Sovyetler Birliği karşısında tek sığınak olan NATO üyeliği, bugün Türkiyeyi olmadık ne denlerden çıkacak, üstelik kendi çıkarlarını doğrudan doğruya ilgilendiren bir savaşa katılmak zorunda bırakabilir. Füzelerle kumanda eden elektronik araçların radar perdesine yansıyan kuş sürüleri yüzünden dünyayı fevkalte sürüklemeleri, geceleri okunması korkulu romanlarda değil, en az başlı yayın organlarında, dergilerde uzun uza-

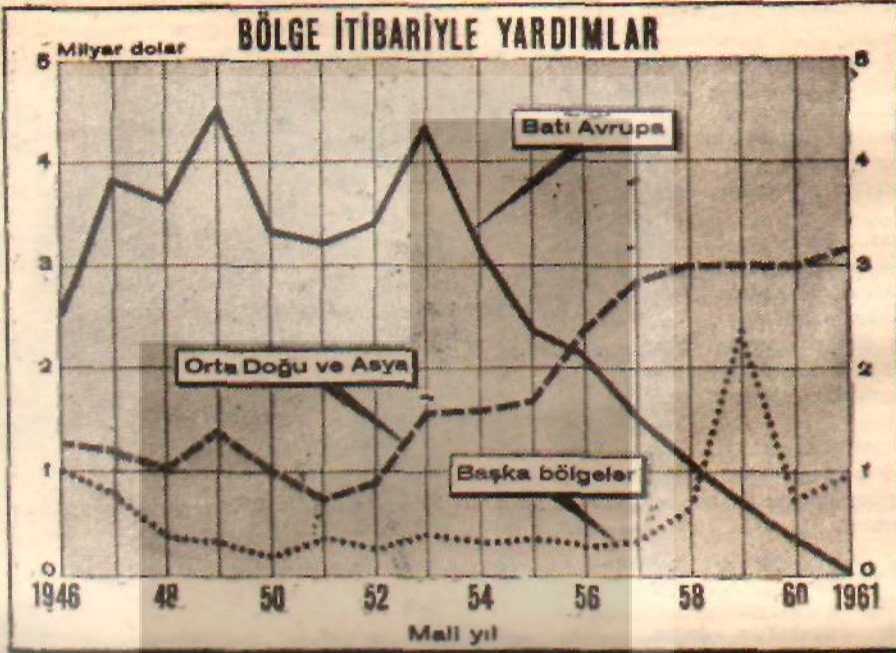
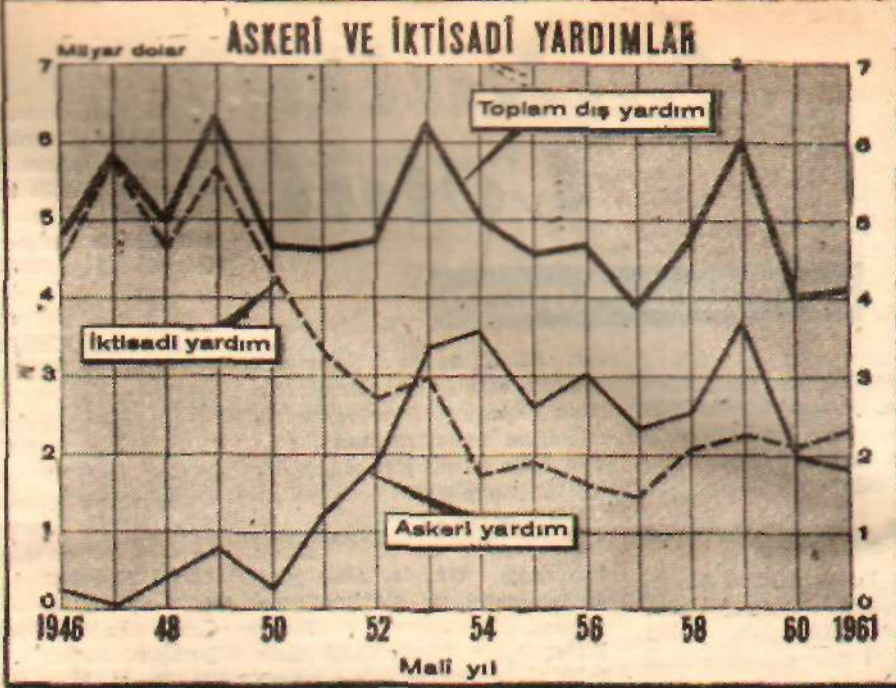
ya tartışılan bir olasılıktır. Unutulması gerekirken, yanlışlıkla da başlasa, durdurulması imkânsız bu savaş bundan on yıl öncekilere göre çok yıkıcı, çok yokedici bir savaş olacaktır. Eski Bağdat Paketi, yeni CENTO'ya gelince, Suriyeyi içine alamayan, Irak'ı tarafsızlığa iten, diğer Arap devletlerini ürkütmemekten başka bir işe yaramayan bu anlaşmanın son gelişmeler karşısında Türkiye'nin güvenliğine ne faydası dokunacağı da, kolay anlaşılır türden değildir. CENTO'nun durumuna Türkiye'nin tarafsız ülkelerle bağınımlarını inceleyen daha etraflı değineceğiz.

Türkiye'nin üye olduğu ortak savunma anlaşmaları konusu konuşulurken, bunların mali ve ekonomik etkilerini de gözden kaçırmamak gerekir. Milletlerarası savunma yüklemelerine girmenin Türk bütçesine olağanüstü yükler yüklediği açık bir gerçektir. Bu yüklemeler Türkiye'nin büyük devletler arasındaki silâhlanma yarışına katılmasını kendi çıkarlarının ötesine taşan bazı gereklere göre plânlamasını gerektirmektedir. Bütün bunlar Türk bütçesine büyük bir yükü, geniş tutulan savunma giderleri milli gelirin büyük bir kısmını alıp götürmekte, kalkınma hızını önemli ölçüde kısımlamaktadır. Türkiye'nin Batı safına katıldıktan sonra (aşşağı yukarı iki milyar dolar tutarında) geniş bir malzeme yardımı aldığı doğrudur ama, bu malzemenin bakımı savunma giderlerini daha kabarttığı gibi, bozulan parçaların konması için gerekli doların bulunması da Türk maliyesi için devamlı bir sorun olmuştur.

Bununla beraber, NATO konusunda kesin bir durum almadan önce, Türkiye'nin özel durumu üzerine dikkatle eğilmek gerekir: Doğrudan doğruya bir Sovyet saldırısı olasılığının yok denecek kadar azaldığı şu sırada NATO içinde bulunmanın, hele Türk topraklarındaki —çoğu ikili anlaşmalarla kurulan— yabancı üslerin, Türkiye üzerine gereksiz yıldırımlar çekeceği doğrudur ama, NATO içinde olmasa da, Türkiye'nin coğrafi konusu onun büyükler arasında çıkacak bir savaşın dışında kalmasına elverişli midir? Böyle bir savaşta Amerika Birleşik Devletleri ve Sovyetler Birliği Türkiye'nin konusundan yararlanmak istemeyecekler midir? Bundan bir kaç yıl öncesine kadar Türkiye'nin büyükler arasında çıkacak bir savaşta tarafsız kalması düşünülemezdi. Fakat çekirdekli silâhları düşman üzerine yonten taşıma araçlarındaki son gelişmeler, bugün bu kadar kesin konuşmayı önlemektedir. Bunun gibi, ikili anlaşmalarla kurulan yabancı üslerin, Türkiye'nin güvenliğine katkısı da bugün eskisi kadar kesin değildir.

Ne olursa olsun, dış politikamızı düzenleyenler savunma uzmanlarımızın bu sorunları uzun uzadıya tartışmalarının sırası gelmiştir. Kütle yokedici silâhların görülmemiş gelişmesi, bu yeniden değerlendirmeyi kaçınılmaz yapmaktadır. Bunun tersine bir davranış, dünya gerçeklerine göz yummak olur.

Diğer yandan, Türkiye'nin NATO üyesi olarak da dünya barışı ve kendi güvenliği için yapabileceği çalışmalar vardır. Kendi güvenliği için, bir kere, bununla doğrudan doğruya ilgili olma-

yan milletlerarası yüklemelerden kurtulmak, hele zararlı olanlardan mutlaka kurtulmak zorundadır. Kalkınmasını sağlamak için savunma giderlerini yeniden gözden geçirmek, bunu yaparken de kendi milli çıkarlarının dışında hiç bir düşünceye itibar etmemek zorundadır. Dünya barışına hizmet etmek için de kendi yeterliğince milletlerarası gerginliği azaltmasına çalışmak, kendini ve bütün insanlığı savaş tehdidinden kurtaracak silâhsızlanma konusunda olumlu bir tutum takınmak zorundadır. Gelecek yazımızda, özellikle, bu son iki gerek üzerinde duracağız.

Batılı dostlarımız ve dış yardım

Burada şu kadarını söylemekte yetinelim: Milletlerarası gerginliğini azaltmasına yardım etmek, silâhsızlanma konusunda olumlu bir tutum takınabilmek için, genel olarak, komünist blok devletleriyle ve tarafsız ülkelerle olan bağınımlarımızı yeniden gözden geçirmek, sömürgecilik sorunu karşısında bize yakışır bir durum almak, atom denemelerinin hemen durdurulmasını, hemen tam bir silâhsızlanmaya götüleni savunmak zorundayız. Bu davranışlarımız da, ister istemez, zaman zaman Batılı dostlarımızdan bağımsız bir dış politika izlememizi gerektirecektir. Oysa bunu gerçekleştirmek söylendiği kadar kolay değil. Batılı dostlarımız, kendi çıkarları gerektirince, Türkiye'nin değil yalnız dış politika sorunlarında, kendi iç politika sorunlarında bile istediği kadar bağımsız olmasını hoş karşılamıyorlar. Batılıların Türk iç ve dış politikasına yön vermek için kullandıkları en önemli koz da, Türkiye'nin o kadar muhtaç olduğu dış yardımdır. YÖN'de çıkan yazısında, Numan Esin 27 Mayıs devriminin bugünkü akımına girmesinde dış etkilerin zorlaması na değinirken, bunu söylüyor olmalıdır.

Gerçekten, ştedenberi devam edelmekle beraber, Batılı dış yardımın Türk politikası üzerindeki etkileri ancak 27 Mayısla birlikte gün ışığına çıkmıştır. Devrim yöneticileri başlanca da bu etkilerden kurtulmak için bazı dene-

meler yapmak istemişler, fakat Batının zorlaması baskın çıkmıştır. Öte yandan, seçimlerden sonra bile bir süre sözü edilen Sovyet yardımı da, bazı politik şartlara bağlı bulunduğu için olsa gerek, kesin bir sonuca ulaşmamıştır. Türkiye'nin Batı ile bugünkü bağınımları sürüp gittikçe, Sovyetler Birliğinden yardım istemek ve almak esasen mümkün de değildir. Türkiye, zaman zaman yeterliliğinden dert yansa da, dış yardım için Batı devletlerinin eline bakacaktır.

Dış yardım konusunda Batıya ne kadar bağlı olursak olalım, yaptıkları yardımın Batılılara Türk iç ve dış politikasına karşılık hakkı vermeyeceğini davranışlarımızda açıkça duyurmamız gerekir. Türkiye'nin iç düzen ve gelişmesi konusunda da, dış siyasi konusunda da karar alıp uygulamak yalnız Türk halkının yetkisi içinde kalan bir iştir. Batılı dostlarımız eğer bize dış yardım yapıyorlarsa, bunun, Türkiye'nin kuvvetli olmasında kendi çıkarları olduğu için yapıyorlarsa, Türk iç ve dış politikasını yönetenler, Batılı yöneticilere bu gerçeği korkusuzca hatırlatmalıdırlar. Hele yapılan yardımlar Türkiye'de çağdaş bir devletçilik düzenini köstekleyecek şartlara bağlanıyorsa, buna hiç izin verilmemelidir.

Bu söylediklerimizi gerçekleştirmek kolay mı? Eğer bugünkü yöneticilerimiz düşünce ve tutumları değiştirmez, bütün kalkınma ümitlerini dış yardıma bağlamakta devam ederlerse elbette kolay değil. Ancak, kalkınmak için bütün iç kaynakları en verimli şekilde kullanacak bir ekonomik düzen kurduğumuz gün, Türkiye Batılı dostlarına bu düzeni ne bahasına olursa olsun korumaya kararlı olduğumuzu, bunun için gerekirse dış yardımdan vazgeçeceğimizi ve bundan doğacak sonuçların sorumluluğunu üzerine alamıyacağımızı duvarırsa, Batılıların tutumu kendiliğinden değişecektir. Batılılar bugün Türkiye'ye yaptıkları dış yardımı bazı şartlara bağlamak yetkisini kendilerinde buluyorlarsa, bu, Türkiye'nin kendine has bir kalkınma felsefesi olmadığını anlattıkları içindir. Türkiye bu felsefeyi bulduğu gün, teride ve dışarıda eski itibar ve kuvvetini kazanacaktır.

Halûk ÜLMAN

YÖN, 20 HAZİRAN 1962

LAOS

Amerika, 1956 da reddettiği koalisyonu 1962 de çok daha kötü şartlar altında kabullendi. Fakat ikinci koalisyon yaşayacağı benzemiyor.

Zoraki koalisyon

1956 da Laos, şimdiki Amerikanın ısrarla istediği tarafsız bir ülkedeydi. O zaman da başta, şimdi Amerikalıların bir koalisyon hükümetinin başına geçmesini istediği Prens Suvanna Fuma bulunuyordu. Prens Fuma, üvey kardeşi solcu Sufanuvong'un birliklerinin kontrolünde bulunan iki eyaleti Laos krallığına katmış, Prens Sufanuvong'u da kabineye almıştı. Herşey yolunda gidiyordu. Fakat, az sonra Laos seçimlerinde Prens Sufanuvong'un solcu taraftarları, Milli Meclisteki 21 üyelikten 9 unu ele geçirince işler değişti. Dünyanın başına bugünkü bir çok başarısızlığına hediye etmiş olan müteveffa Amerikan Dışişleri Bakanı John Foster Dulles, başında kardeşi Allen Dulles'in bulunduğu «Amerikan Merkez İstihbarat Teşkilatı»nın (CIA) ajanları vasıtasıyla tarafsız Prens Fuma'ya oyunlar hazırlamaya başladı. Bütün meşeyeti antikomünist olmaktan başka bir şey olmayan sağcı General Fumi Nosavan'a el alından yardım edildi. General Nosavan, Prens Sufanuvong'u hapsedirdi, hileli seçimlerle işbaşına geçti. Dulles ve CIA görünüşte büyük bir zafer kazanmıştı. Ama Birleşik Amerika'nın iktisadi yardımı, hemen bütün Güney Doğu Asya ülkelerinde olduğu gibi işbaşındakiler tarafından çarçur edildi, sınıftan çıkarıldı, mahkemeye alındı, vadedilen işahatın hiç biri yapılmadı. Hapsedilen Prens kaçtı, hem de yanına bir sürü muhafız da alarak Bunun ardından 1960 Ağustosunda Kong Li adında bir yüzbaşı askeri bir darbe yaparak Prens Fuma'yı yeniden işbaşına getirdi. Dulles'in ajanları General Nosavan'ı da alarak güneye çekildiler. Ondan sonra uzun bir çete savası başladı. Kong Li, solcu Ürens Sufanuvong ile birleşti. Tarafsız lider Prens Fuma da kendilerini destekledi. General Nosavan Amerikadan aldığı askerî ve mali yardıma rağmen sürekli olarak yenilgiye uğruyordu. Bunun üzerine 1961 de Cenevrede Laos konusunda yapılan uluslararası konferansta bir ateş kes anlaşmasına varıldı. Eisenhower idaresinden ve CIA'dan bu kötü mirası yüklenen Kennedy idaresi, Sovyetler Birliği ile Laos'un «tarafsız ve bağımsız» bir statüye bağlanması hususunda anlaşmıştı, ama, bu defa

da eskiden desteklediği General Nosavan'a söz geçiremiyordu. Fakat Laos'lu üç prens arasında sonu gelmeyen müzakerelerden bir iş çıkmadığını gören solcu Patet Lao kuvvetleri güneye doğru ilerleyip Tayland sınırlarına dayanınca Güney Doğu Asya'da bir savaşın patlaması ihtimali herkesi ürküttü.

Geçen hafta Jarres ovasında bir kere daha bir araya gelen üç prens, nihayet bir millî birlik hükümeti kurmak hususunda anlaşılabilir. Önceden kararlaştırıldığı gibi hükümet Prens Suvanna Fuma'nın başkanlığında kurulacaktı. Solcu Prens Sufanuvong Başbakan yardımcılığı ile İktisat ve Planlama Bakanlığını üzerine alıyordu, sağcı General Nosavan'a da yine başbakan yardımcılığıyla birlikte Maliye Bakanlığı veriliyordu. Kabine Suvanna Fuma eğilimindeki yedi tarafsız, Sufanuvong eğiliminde dört solcu, General Nosavan eğiliminde dört sağcı ve ayrıca Laos kralının isteği üzerine dört bağımsız üye olmak üzere 19 kişiden meydana gelecekti. Böylece Birleşik Amerika, beceriksiz siyasetçileri ve işgüzar ajanları sayesinde altı yıl öncekinden daha kötü bir sonuca varıyordu.

Bozulmağa elverişli denge

Kaldı ki, üç prensin bir koalisyon hükümetinde birleşmeleri Laos meselesini çözüme ulaştırma değildir, aksine belki de asıl güçlük bundan sonra başlayacaktır.

Prens Fuma'nın kabinesini kurduktan sonra Laos'u temsil edecek tek bir heyet kurması ve Cenevre'de toplanan 14 üyeli Laos Milletlerarası Konferansına böylece katılması beklenmektedir. Konferansta elde edilmesi gereken hususlar nelerdir? Anlaşmaya varılmasından belirli bir süre sonra Laos'taki bütün yabancı birliklerin geri alınması; sağcı, tarafsız ve sol eğilimli kuvvetlerin tek bir Laos ordusu olarak birleştirilmesi; Laos'un tarafsızlığına ve bağımsızlığına saygı gösterileceği hususunda konferans üyelerinin bir deklarasyon imzalamaları; Laos hükümetinin de tarafsız kalacağına dair bir deklarasyon yayımlanması; Laos Milletlerarası Kontrol Komisyonunun yetki ve görevlerinin belirlenmesi; casusların serbest bırakılması... Başlıca hususlardır.

Bunların gerçekleştirilmesinde epey güçlük çekileceğini söylemek kehanet olmaz. Öte yandan, üç ayrı eğilimde (şimdi yeni çıkan bağımsızları da katarsak dört ayrı eğilimden) meydana gelen «koalisyon hükümeti»nde kararların oybirliğiyle alınması gerekmektedir ki, bir yıldan uzun bir süredir en tehlikeli şartlar altında bile birbirleriyle anlaşmağa yanaşmayan prenslerin bunu nasıl sağlayabilecekleri zihinleri kurcalamaktadır. Nitekim, bir habere göre, sağcı General Nosavan daha Jarres ovasındaki anlaşmanın ertesi günü mızıklaşmağa başlamış ve koalisyon hükümetinde alınan kararları veto edebileceğinden, meselâ bu arada bir Sovyet yardım teklifini reddedeceğinden söz açmağa başlamıştır.

İSPANYA

Franco, rahipleri ve hür fikirli muhafazakârları da komünistlikle suçlandırmaya başladı. Bu, sonun başlangıcıdır.

Kırk katır mı?

Kırk satır mı?

Franco'nun sendikalardan sonra kilise ve muhalefet ile çalışmak zorunda kalacağı artık iyiden iyiye anlaşılmağa başlamıştır. Gerçi Franco'cular önce bir sessizlik kampanyasına, sonra her zamanki âdetleri vechile İspanyadaki bütün huzursuzluğun sebebinin komünistlere yüklemeye, yabancı basının İspanyadaki olayları yalan yanlış, mübalağalı olarak yansıttığı ileri sürmekle işe başlamışlardır. Bu davranışlardan biri din adamlarına karşı açıkça cephe almak, bazı din adamlarını hapsedirmektir. Hatta bu arada o kadar ileri gidilmiştir ki, İspanyada her pazar radyodan naklen verilmesi âdet olan kilise âyinleri, grevleri teşvik ediyor diye, durdurulmuştur. Gerçi bunun sonuna uyanan büyük tepki karşısında karar hemen geri alınmıştır, ama Franco'cular başka açıklar vermede devam etmişlerdir. Bu açık, İspanyadaki huzursuzluğun bir «komünist tahriki» olduğunu iddia eden Franco'cuların geçen hafta içinde solculuğu şöyle dursun, muhafazakâr, sağcı, hatta bir zamanlar aşırı Franco'cu olan şimdiki muhalifleri teker teker tevkif etmeleri olmuştur. Tevkifin sebebi, İspanyada muhalefeti temsil eden belli başlı kimselerin, «Avrupa Hareketi»nin Münich'te düzenlediği toplantıdan yararlanarak bu şehirde «yurt içi ve yurt dışı İspanyol muhalefeti»ni bir araya getiren bir toplantıya katılmalarıdır. Bu toplantı, iki buçuk aydır devam eden grevlerin, İspanyadaki huzursuzluğun ancak bir yönü olduğunu, gerçekte Franco rejimine karşı gittikçe artan ve genişleyen ve çeşitli eğilimdeki insanların bir araya getiren bir memnuniyetsizliğin hükmü sürdüğünü ortaya koymuştur. Münich toplantısında yapılan konuşmalar bunu göstermektedir.

Nitekim toplantıda konuşan tanınmış İspanyol yazarı Salvador de Madariaga demiştir ki: «6 Haziran 1962 günü, iç savaşın sona erdiği hürriyeti seçip anayurtlarını kaybedenler ile anayurtta kalmak için hürriyetlerini kaybedenlerin uzlaştığı bir tarih olarak anılacaktır.» Sürgün-

deki yazarın bu sözleri İspanyadan gelen sağcı hürriyetçi demokrat Gil Robles tarafından da tasdik edilmiştir.

Franco'cular ise buna ancak, toplantıya katılanları anayurt ile hürriyet arasında yeni bir seçim yapmağa zorlamaktan ibaret kalmıştır. Gerçekten de Münich toplantısından dönen İspanyol muhalefeti mensupları Madrid havaalanından Emniyet Genel Müdürlüğüne gönderilmiştir ve kendilerine Kanarya takımadalarından birinde mecburi ikameti mi, yoksa yabancı bir ülkede sürgün olarak yaşamağı mı tercih ettikleri sorulmuştur. Münich toplantısı üzerine alelacele çıkarılan ve İspanyol hükümetine İspanyadaki her vatandaşın istediği yerde ikamete mecbur etmek hakkını veren kanun-kararname böylece uygulanmağa başlamış ve böylece bazı muhalifler Kanarya adalarına bazıları da yabancı ülkelere sürülmüştür. Haklarında bu tedbirin uygulandığı kimselerin kişilikleri Franco'cuların komünist tahriki isnadını boş çıkarmaktadır.

GÜNEY KORE

Yabancı topraklarda suç işleyen Amerikan askerinin Amerikan mahkemelerinde yargılanması Güney Kore'de de protestolara yol açtı. Bizde 27 Mayıs'tan sonra alevlenen bu mesele unutuldu, da ha doğrusu unutuldu.

Bir polis olayı

Bu ayın başlarında Kore'deki Birleşmiş Milletler kuvvetlerinde hizmet göre iki Amerikan teğmeni, Güney Koreli bir sivil hürsuzlukla suçlandırarak bayılıncaaya kadar dövüldükleri zaman belki de buna benzer öbür olaylarda olduğu gibi hiç bir ceza görmeyeceklerini sanmışlardı. Ama öyle olmadı. Basit polis olayı genişledikçe genişledi, siyasî bir olay haline geldi. Bu gibi olayların sık sık tekrarlanması karşısında sabırları tükenen öğrenciler bir-biri ardından gösterilere başladılar ve Amerikan askerlerinin Güney Kore'de işlediği suçların Amerikan mahkemelerinde bakılmasını gerektiren «Kuvvetler Anlaşması»nın değiştirilmesini istediler.

Öğrencileri yatıştırmağa çalışan Güney Kore Cunta hükümeti de bu isteği desteklemekte geri kalmadı. Fakat öğrenciler kuru vaatlere kulak asmadıkları için, aralarından bazılarını tevkif edilmesine rağmen, gösterilerine günlerce devam ettiler. Durum gerginleşti. Hatta Birleşmiş Milletler Komutanlığı Amerikan askerlerine kışlalarından dışarı çıkmama emrini verdi. Bunun üzerine Amerikan Dışişleri Bakanlığı olaydan üzüntü duyulduğunu, «Kuvvetler Anlaşması»nın yeniden gözden geçirileceğini bildirdi. Bu arada olaya sebep olan iki teğmen tevkif edilip gönderildi. Fakat Amerikan Askerî Mahkemesince suçlu görülerek mahkûm oldular. Üstelik yalnız adam dövmekten değil, soruşturma sırasında vatan bevanda bulunmaktan. Bununla birlikte Güney Koreli öğrenciler, iki teğmene verilen altı yüz dolar para cezasını ve altı ay komutanlık görevinden uzaklaştırılmayı çok hafif bulmuşlar ve adı geçen anlaşmanın mutlaka değiştirilmesi gerektiğini ileri sürmüşlerdir. Olayın siyasî yönü henüz kapanmış değildir.

Bun-um, Suvanna Fuma ve Sufanuvong bir arada Prensler Koalisyonu

NASIL ÇILDIRILIR?

Hitler, Hindenburg'a karşı...

7 Ocak 1932 de Hitler, Brüning ve Schleicher'le görüşti, 10 Ocakta ikinci bir görüşme daha oldu. Brüning, Nazi Partisinin Hindenburg'un Cumhurbaşkanlığı süresinin uzatılmasını kabul etmesini yeniden ileri sürdü. Nazi Partisi bunu kabul ederse, kendisi, savaş tazminatının kaldırılması ve silâhlanmada eşitlik meselelerini halleder etmez istifa edecekti. Bazı kaynaklara göre de, Brüning Hitler'e yeni bir yem uzattı: Hindenburg'a, kendisinin yerine başkanlık için Hitler'i teklif edecekti.

Hitler, kesin cevabını hemen vermedi; «Kaiserhof Hotel'e çekildi ve orada müşavirlerinin fikrini aldı. Gregor Strasser, Brüning planının kabulünü istiyordu, zira ona göre, bir seçim yapılsa bunu Hindenburg kazanacaktı. Goebbels ile Roehm ise teklifin kesin olarak reddini istiyorlardı. Goebbels hatıra defterindeki 7 Ocak tarihli notta şunları yazıyordu: «Mesele, Cumhurbaşkanlığı meselesi değil. Brüning sadece durumunu süresiz olarak sağlamlaştırmak istiyor... İktidar için satranç partisi başladı; şimdi esas olan kuvvetli kalmak uzlaşma kabul etmektir».

Hitler de Brüning'in durumunu kuvvetlendirmeye, böylelikle Cumhuriyeti yeniden zaman kazandırmaya bir sebep görmüyordu. Fakat 12 Ocakta planı büyük bir giddetle reddeden Muertenberg'in aksine Hitler daha dolambaçlı bir yol izledi: Başbakanı değil, fakat başka bir vasıta ile Cumhurbaşkanına, Brüning'in teklifini anlayışla aykırı bulduğunu, yalnız Mareşal Brüning'in planını reddettiği takdirde Hindenburg'un yeniden seçimini destekliyeceğini söyleyerek «hayır» dedi. Hitler, Kaiser-

Hindenburg

hof'taki gizli bir görüşmede, başbakanlık müsteşarı Otto von Meißner'e, «millî bir hükümet kurmak, Reichstag ve Prusya diyet meclisi için yeni seçimlere gidilmesini sağlayan kararnameyi yayınlamak amacıyla Brüning'i iş başından uzaklaştırması şartıyla Hindenburg'u seçimlerde destekliyeceğini bildirdi.

Hindenburg teklifi kabul etmedi. Kendisinin dostları ve taraftarları sayılması gereken Nazilerin ve milliyetçilerin, bir seçim kampanyası sırasında kendisini kurtarmayı reddetmelerinden alınan Hindenburg, seçimlere yeniden adaylığını koymağı kabul etti. Fakat, milliyetçi partilere karşı beslediği bu güvenliğe ilâve olarak Brüning'e de gücendi. Brüning'in, milliyetçilerle giriştiği müzakereleri başarıyla yürütmediğini, böylelikle 1925 de liberallerin

ve Marxistlerin adaylarına karşı kendisini Cumhurbaşkanlığına seçen milliyetçilere karşı şimdi kendiniacı bir mücadeleye soktuğu şüphesizdir. Hindenburg Cumhurbaşkanlığı seçimini şimdi ancak sosyalistlerin ve sendikaların yardımıyla kazanabilirdi ki, bunlara şimdiye kadar da en aşağılayıcı nazarla, bakmıştı. Bundan dolayıdır ki, daha kısa zaman önce «Bismarck'tan beri en iyisi» diye vasıflandırdığı başbakanı ile arasına bir soğukluk girdi. Brüning'e karşı aynı soğukluğu, onu bu göreve tayin ettiren von Schleicher de duymaya başlamıştı. Von Schleicher'e göre, bu dürüst katolik siyasetçi hayat kırıklığı uyardırmıştı; Cumhuriyetin tanıdığı en sevinçli iktidarı temsil ediyordu. Şu halde Brüning'in iş başından uzaklaşması gerekiyordu. Onunla birlikte belki von Schleicher'in sevgili komutanı General Groener'in gelecek için tasarladığı planları hiç de anlamlı benzemiyordu. Fakat entrikaçı generalin acelesi yoktu. Brüning ile Groener, Hindenburg Cumhurbaşkanlığına yeniden seçilinceye kadar iktidarda kalabilirlerdi. Onların desteği olmaksızın yaşlı mareşal belki de seçilemezdi.

Hitler Cumhurbaşkanı adayı!

Adolf Hitler'in hayatında birçok anlar olmuştur ki, güç bir karar almak zorunda kaldığı vakit ne yapacağını şaşırır. 1932 Ocak ayında Hitler'in karşısına çıkan mesele şuydu: Cumhurbaşkanlığı seçimlerine adaylığını koymalı mı koymamalı mı? Zira Hindenburg, yenilmez bir aday olarak biliniyordu. Ef-

sanevi kahraman, yalnızca bazı sağcı unsurların değil fakat 1925 seçimlerinde kendisine karşı oy kullanan demokratik partilerin desteğini de sağlayacaktı. Zira demokratik partiler şimdi Hindenburg'u cumhuriyetin kurtarıcısı olarak görüyorlardı. Mareşalin karşısına çıkıp, hiç şüphe göstermeyecek bir yenilgiye uğramak, nazilerin önce mahalli seçimlerden sonra da 1930 genel seçimlerinde kafalara yerleştirdikleri «yenilmezlik» ününü tehlikeye atmaz mıydı? Fakat buna karşılık da, cumhurbaşkanlığı seçimlerine katılmamak, zayıflığın, nasyonal sosyalizmin iktidarın eşliğinde kendine güvenememesinin itirafı olmaz mıydı? Üstelik bir mesele daha vardı: Hitler'in o sırada seçilme hakkı yoktu. Alman vatandaşlığı değildi.

Goebbels, Hitler'i adaylığını bir an önce açıklamaya zorluyordu. Fakat Hitler bir türlü karar veremiyordu. Öyle ki, sonunda Hitler'in yerine kararı Hindenburg verdi: Yaşlı cumhurbaşkanı 15 Şubat'ta, cumhurbaşkanlığına adaylığını koyduğunu resmen açıkladı. Bunun üzerine Hitler de 22 Şubat'ta kendi adaylığını koydu.

Cumhurbaşkanlığı seçimi için yapılan mücadele çetin ve şaşırtıcı oldu. Goebbels, Reichstag'ta Hindenburg'u «asker kaçığı partisinin adayı» diye adlandırdı ve cumhurbaşkanına hakaretten dolayı salondan çıkartıldı. Berlin'de çıkan ve 1925 te Hindenburg'un adaylığını destekleyen «Deutsche Zeitung» gazetesi ise şimdi mareşale şiddetle çatıyor ve şunları yazıyordu: «Bugünkü mesele bunu öğrenmektir. Acaba milletlerarası hainler ve barış taraftarı demizler, Hindenburg'un rızasıyla, Almanya'yı tamamıyla mahvedecekler midir?»

Seçim kampanyasının barajı içinde, eski geleneksel sınıf ve parti kuralı tamamıyla altüst olmuştu. Prusyalı, protestan, muhafazakar, kralcı olan Hindenburg, sosyalistler, sendikalar, Brüning'in Merkez Partisi katolikleri, burjuva liberal ve demokratik partilerin kalıntıları tarafından destekleniyordu. Avusturyalı, katolik eski serseri, «nasyonal sosyalist», küçük burjuvazi kitlelerinin şefi olan Hitler ise kendi taraftarlarından başka, Kuzeyin protestan büyük burjuvaları, toprak ağası Junker'ler, kralcılar, hattâ son dakikada doğrudan doğruya Kronprinz tarafından destekleniyordu. İki adayın daha yarışmaya katılmasıyla, karışıklık daha da arttı. Bu iki adaydan hiçbiri seçimi kazanmak umudunu beslemiyordu, fakat her biri, belli başlı adaylardan birinin seçilmesi için gerekli çoğunluğu elde etmesine engel olabiliyordu. Milliyetçiler, eski yarıbay, Stahlhelm'in komutan-yardımcısı, oldukça gillünc bir kimse olan Theodor Duersterberg'i aday gösterdiler. Naziler, Duersterberg'in soyunda bir yahudi bulunduğunu keşf etmekte gecikmediler ve bundan büyük bir sevinç duydular. Sosyal demokratların Hindenburg'u desteklemeye «işçilere ihanet ettini» ileri süren komünistler ise, partinin başkanı olan Ernst Thaelmann'ın adaylığını koydular.

Hitler tâbiyet değiştiriyor

Seçim kampanyası henüz başlamıştı ki, Hitler tâbiyetinden doğan meseleyi halletti. 25 Şubat'ta Brunswick devletinin nazi olan İçişleri bakanının Hitler'i Berlin'deki Brunswick ortaelçiliğine atıştı tayin ettiği açıklandı. Bu «opera-komik»

davranışı sayesinde nazi şefi otomatikman Brunswick'in, dolayısıyla Almanya'nın tâbiyetine geçmiş oluyordu.

Hitler bu engeli kolaylıkla aşar aşmaz, büyük bir seçim kampanyasına girişti. Hitler, Goebbels ve Strasser, Almanya'nın o zamana kadar görmediği bir propaganda kampanyası açtılar. Şehirlerin ve kasabaların duvarlarını çığ renkli milyonlarca afişle örttüler, 8 milyon el ilanı dağıttılar, parti organı gazetelerden ilâve baskı olarak 12 milyon nüsha çıkardılar, günde üç bin toplantı düzenlediler ve Almanya'da ilk defa olarak seçim mücadelesinde sinemadan ve plâkardan faydalandılar.

Hindenburg'a gelince, o yalnız bir kere, seçim gününün arifesinde konuştu. Hindenburg'un bu konuşması, seçim kampanyasındaki en ağırbaşlı konuşmalardan biriydi ve etkisi büyük oldu. Yaşlı cumhurbaşkanı şöyle diyor:

«Yalnız bir tarafın aşırı düşüncelerini temsil eden bir parti adamının seçilmesi, halkın çoğunluğuna buna karşı çıkmasına yol açacak, bu da Almanya'yı sonu tahmin edilemeyecek ciddi tehlikelerle karşı karşıya bırakacaktır. Görevim, böyle bir duruma engel olmaktır. Seçimde kaybetsem bile, hiç olmazsa buharan ânında görevden kaçmış olmak itimardan kurtulmuş olacağım. Bana oy verilmesini istemiyenlerin oylarını ben de istemiyorum.»

Hindenburg'a oy verenlerin sayısı, cumhurbaşkanlığına seçilmek için gerekli olan mutlak çoğunluktan % 4 eksikti. 13 Mart 1932 deki cumhurbaşkanlığı seçimlerinin sonucu şöyleydi:

Hindenburg :	18.651.697,	% 49,6
Hitler :	11.339.446,	% 39,1
Thaelmann :	4.983.341,	% 13,2
Duersterberg :	2.447.729,	% 6,8

Bu sonuçlar, bütün taraflar için de hayal kırıklığı uyardı. Yaşlı cumhurbaşkanı, nazi demagogundan 7 milyon oy fazla almıştı, fakat mutlak çoğunluğu sağlayamamıştı. Bundan dolayı, en fazla oy alan adayın seçileceği yeni bir oylama gerekiyordu. Hitler, nazilerin 1930 dan beri topladıkları bütün oylardan 5 milyon fazlasını almıştı fakat yine de Hindenburg'un epey gerilerinde kalıyordu. Bundan dolayı, ikinci oylamadan önce daha büyük çapta bir propaganda çalışmasına girişti. Hattâ Berlin'deki bir seçim kampanyası konuşmasında şu vaatte bulundu: «Üçüncü Reich'ta her Alman kıza bir koca bulacaktır!» Milliyetçiler de Duersterberg'in adaylığını geri alarak taraftarlarını Hitler'e oy vermeğe çağırdılar. Nazi hareketini destekleyen Kronprinz Friedrich Wilhelm de «Hitler'e oy vereceğim» diye açıkça ilân etti.

10 Nisan 1932 günü yapılan ikinci oylama yağmurlu bir güne rasladı ve 1 milyondan fazla seçmen oylamaya katılmadı. Bu ikinci oylamanın sonucu da şöyleydi:

Hindenburg :	19.359.983,	% 53
Hitler :	13.418.447,	% 36,8
Thaelmann :	3.706.759,	% 10,2

Her ne kadar Hitler önceki seçimdekinden 2 milyon oy fazla Hindenburg ise yalnız 1 milyon oy fazlasını kazanmışlarsa da, yaşlı mareşal mutlak çoğunluğu daha büyük bir farkla sağlamıştı. Böylece, Alman halkının yarısından çoğu demokratik cumhuriyete inancını belirtmişti; hem sağcı hem de solcu aşırıları kesin olarak reddetmişti. Yahut böyle görünüyordu.

Gelecek sayıda:

SAHNEYE GİREN
GÜLÜNÇ BİR ŞAHİS:
VON PAPEN

YÖN, 20 HAZİRAN 1962

refah yolu

TASARRUFLARINI
ZİRAAT BANKASINDA
TOPLAYANLARA AÇIKTIR

ZİRAAT BANKASI

UĞUR K.

DİLENCİ

"ALLAH RIZASI İÇİN BAY EKSELAN'S

—ALLAH RIZASI İÇİN
BİR SADAKA OĞLU...

—AYAĞINIZI ÖPEYİM
MÜDÜR BEY, BANA BİRİS.

—VELİHİMETİM EFENDİM,
BİZ MÜSTESARLIK İSİ...

—AMAN ÇOK SIKIŞTIM, ALLAH RIZASI
İÇİN BAY EKSELAN'S, BİRAZ DAHA YARDIM

—HAYDI, FAKİR
AŞIK KULUNUZA
GÖNLÜNDEN NE
KOPARSA

—AMAN BEGİM BİRAZ
KREDİ, BAŞININ SADAKASI

—NE OLUR, BİR KERE
HADI HACER BİR KERE
NE OLUR SANKİ KIZ

DİLENCİ DİYE ACIKÇA PARA İSTİYEN KİŞİYE
DİYORUZ. OYSA ÜLKEMİZDE DİLENCİLİK TEMEL
DÜZENİ ANLATIR, ÇALIŞMANIN, DÜŞÜNMENİN
YERİNE DİLENMEYİ BULMUŞUZ. HER ALINAN
BİR HAK DEĞİL LÜTUFDUR. HANI, AVRUPALİYİ
TEMSİL EDEN DÜŞÜNEN ADAM GİBİ BİZ DE
DİLENEN ADAM, HEYKELLERİ DİKSEK YERİDİR
BU DÜZENDEN BİR LÜTUFLA KURTULAMIYACAĞ
GİBİYİZ. BİR ÇIKMAZ DÜZEN BU, TEPEDEN TIRNA
ĞA DİLENİYORUZ. GÜNLÜK EKMEĞİMİZDEN CEN-
NET'E KADAR DİLENİYORUZ. BU YÜZDEN, ANKARA
BOKAKLARINI İŞÇİLER DOLDURUP İŞ İSTERİZ DİYE
BAĞIRINCA ŞAŞIRDIK. DİLENMEK VARKEN YOKSA BİZ
ARTIK ÇALIŞMAK, HAKKIMIZI KOPARMAK MI İSTİ-
YORUZ.....

YOKSA BATILAŞIYOR MU
YUZ DERSİNİZ..

—AMAN DASAM!
BİRAZ İTHALAT MÜSADEESİ
ELİNE AYAGINA DÜŞTÜK...

—DİNİNİ SEVİYORSAN
YUNU BANA VER

—BİR TANEÇİK YEDEK
PARÇA NE OLUR BAY
MOİZ, BİR TANEÇİK...

—EY ALLAHİM! SEN BU KULLARININ RIZKLARINI BAĞISLA YARABRİ!